

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82972,Bierkowski-Ludwik-Jozef.html>
2021-12-09, 11:20

Bierkowski Ludwik Józef

BIERKOWSKI Ludwik Józef (16 VIII 1801, Poznań – 27 VI 1860, Kraków), lekarz, chirurg, pionier znieczulenia ogólnego na ziemiach polskich. Syn Michała i Marii z Jabłońskich.

Po ukończeniu w 1818 gimnazjum w Poznaniu z woli ojca odbywał przez dwa lata praktykę rolniczą, by w 1820 rozpocząć studia na akademii rolniczej w Moegelin (Mogilno) pod Berlinem. Nie przejawiał jednak zainteresowania tym kierunkiem i już w 1821 wstąpił na wydział lekarski uniwersytetu w Berlinie, który ukończył w 1825. Będąc na trzecim roku studiów opracował 20 tablic anatomicznych z objaśnieniami, a następnie przygotował atlas anatomiczno-chirurgiczny wraz z opisem operacji. Była to jedna z najnowocześniejszych w owym czasie publikacji z zakresu chirurgii zabiegowej. Atlas ten, *Anatomisch-chirurgische Abbildungen nebst Darstellung und Beschreibung der Chirurgischen Operationen nach den Methoden von v. Graefe, Kluge und Rust* (1827), wydany już w 1826 w Berlinie na koszt króla Prus, dzięki poparciu najwybitniejszego wówczas chirurga niemieckiego J.N. Rusta, przyniósł B. znaczny rozgłos. B. zyskał asystenturę z chirurgii, najpierw u K. F. von Graefego, potem u Rusta. W 1827 rozpoczął podróż naukową, odwiedzając wiele ważnych ośrodków medycznych w Niemczech i uniwersytecką klinikę chirurgiczną w Paryżu. W 1828 uzyskał doktorat z zakresu filozofii na uniwersytecie w Jenie, a w 1830 doktorat z medycyny i chirurgii na uniwersytecie w Lipsku. W tymże roku Uniw. Wileński wydał B. patent na medyka, chirurga i operatora, co umożliwiło mu objęcie Katedry Chirurgii UJ w Krakowie w 1830. Wkrótce jednak, pod pretekstem pilnych spraw rodzinnych, uzyskał urlop i wyjechał do Warszawy, by wziąć udział w powstaniu listopadowym, wraz z większością swoich studentów. Za zasługi wojenne został odznaczony Srebrnym Krzyżem Orderu Virtuti Militari. Po powrocie do Krakowa zorganizował od nowa klinikę chirurgiczną: założył archiwum historii

chorób, bibliotekę oraz ambulatorium przykliniczne – tzw. ruchomą klinikę. Był także twórcą jednego z najokazalszych zbiorów zmian patologicznych – tzw. gabinetu anatomopatologicznego.

B. jest faktycznym twórcą nowoczesnego instrumentarium chirurgicznego w krakowskiej klinice. W tym celu zatrudniał tzw. mechaników, których obowiązkiem był stały nadzór nad instrumentami, naprawa starych i wykonywanie nowych. Jest twórcą oryginalnego zestawu kleszczy do operacji zajęczej wargi. Wprowadzał nowe narzędzia i nowe techniki zabiegowe, śledząc najnowsze osiągnięcia chirurgii światowej. 6 II 1847 B. wykonał pierwszą na ziemiach polskich operację w znieczuleniu eterowym. Było to w niecałe 4 miesiące po słynnym pierwszym w świecie pokazie zabiegu operacyjnego w znieczuleniu ogólnym, przeprowadzonym w Bostonie 16 X 1846 przez amerykańskiego chirurga J.C. Warrena, co stanowiło moment przełomowy w dziejach chirurgii. Zasługą B. było również wprowadzenie waty do opatrywania ran, w miejsce wcześniej stosowanych szarpi. Po raz pierwszy zaopatrywał w ten sposób rany w czasie wojny polsko-rosyjskiej 1830–31.

Wykładał chirurgię, położnictwo, wenerologię i okulistykę. W rękopisach zachowały się notatki z tych wykładów. Drukiem wydał *Wstęp do anatomii człowieka* (1850). Pozostawił cenny zbiór recept dermatologicznych, z których niektóre stosowane są do dziś. Stwarzając trwałe podstawy rozwoju wymienionych dziedzin medycyny, umożliwił ich późniejsze usamodzielnienie się jako osobnych specjalności. Jako pierwszy, jeszcze przed T. Chałubińskim, zwracał uwagę na walory wypraw w góry. Przy okazji tych wycieczek, na które zabierał studentów, operował chorych i zbierał co ciekawsze przypadki zmian anatomopatologicznych na potrzeby krakowskiej kolekcji.

B. wydawał również pierwsze w Krakowie stale ukazujące się czasopismo medyczne: „Rocznik Obejmujący Zdanie Sprawy z Czynności Kliniki Chirurgicznej i Położniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego” (1832–34). Założył też w Krakowie zakład ortopedyczny i szkołę gimnastyczną, a także szkoły nauki pływania i jazdy na łyżwach. Był jednym z pierwszych lekarzy

polskich, którzy doceniali znaczenie wychowania fizycznego i higieny. Rozprawa *Kilka słów o ważności, potrzebie i użytku gimnastyki* (1837) była w całości tej problematyce poświęcona. Twardy i wymagający, wyborny wykładowca, był lubiany i ceniony przez studentów, którzy w dowód wdzięczności ofiarowali mu jego portret.

PSB (A. Wrzosek).

Biographisches Lexikon der hervorragenden Ärzte aller Zeiten und Völker, t. 1, Berlin-Wien 1929; J. Bogusz: *Ludwik Bierkowski*, [w:] *Sylwetki chirurgów polskich*, red. J. Bogusz, W. Rudowski, Wrocław 1982; J. Bogusz, K. Lejman: *Ludwik Bierkowski (1801-1860)*, [w:] *Sześćsetlecie medycyny krakowskiej*, t. 1, Kraków 1963, s. 57-76; *Ludwik Bierkowski (1801-60). Dzieje chirurgii polskiej*, <https://kchm.cm-uj.krakow.pl/dydaktyka/dzieje-chirurgii-w-polsce>; A. Wrzosek: *Ludwik Bierkowski*, Kraków 1911; „Przegląd Lekarski” 1874, s. 317.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)